

Amicul Școalei

Revistă pedagogică — culturală — socială.

Organul oficial al Revizoratului școlar, al Comitetului școlar județean și al Asociației învățătorilor din județul Alba.

Apare săptămânal cu excepția lunilor Iulie—August.

Un număr 3 lei.

Director: MARIAN SASU.

Prim colaborator: TOMA COCIȘIU

COLABORATORI:

I. Aldea, Jer. Ciungan, Const. N. Buzatu, I. Dobre, A. Duvlea, P. Petrin-genta, A. Popa, Elena Dr. Stoianovici, I. Raica, T. Trifa, V. Zdrenghea

ABONAMENT: 150 lei pe an pentru membrii corpului didactic, iar pentru comitele școlare și particulare 200 lei. Redacția și Administrația la biroul Revizoratului școlar — Aiud.

Școala activă.

— Programa de azi. —

Școala activă, realizată la Geneva și în Bruxela, a găsit programei din școala pasivă următoarele defecte:

1. Puține coheziune între diferitele activități ale copilului.

2. Prea puțină materie în raport cu interesele fundamentale ale copilului și evoluția lor.

3. Prea multe lecțiuni cu subiecte și scopuri diferite.

4. Impărțirea materiei în branșe se face fără a ținea seamă de procesul de gândire al copilului.

5. Materia depășește în cea mai mare parte a branșelor capacitatea de asimilare și ținere în minte la majoritatea copiilor.

6. Predomină branșele cu cari se poate instrui după metoda verbală.

7. Exercițiile ce se fac nu dau destulă ocazie activității personale, spontane.

Credem, că comisia care revede programa actuală, după câțiva ani de punere în aplicare, va ținea cont de cele expuse aici și va înlătura, pe cât posibil defectele semnalate.

Noi am saluta cu multă bucurie punerea actualei programe la arhiv și a se introduce *programa ideilor asociate și metoda centrelor de interes.*

Toma Cocișiu.

Creați școlii active condițiile dezvoltării ei integrale.

II.

Au urmat apoi noi lupte între noi pentru prefaceri sociale, pentru o cât mai bună încadrare a noastră în cadrele noilor condiții de viață: o epocă a reformelor pentru adaptarea noastră la noile împrejurări date. Lupte cari ne-au costat mai mult timp decât am fi fost în stare să credem, pentru că era firesc ca cu crearea libertății, să se ridice la suprafață și elemente, cari asemenea licuricilor, cari cred că după ce apune soarele, ei pot fi luminătorii, în haosul de neorientări, se credeau competente a și spune cuvântul hotărâtor în orânduiri, ce aveau să se facă.

Trecând și peste această epocă a selecționării elementelor, a statoririi unei ierarhii de valori, a reformelor, în fine ne vedem intrați în ordine în legalitate. Și acum numai începe pentru noi aceea epocă mult așteptată, care în adevărata accepțiune a cuvântului, niciodată nu ne-a mai fost dat ca s'o trăim: epoca creației pentru înălțarea și creșterea neamului nostru.

Mijlocul de a ajunge acest scop, este cultura. Un popor trăiește și se înalță prin cultura lui. Deci în angrenajul de viață al unui popor rolul conducător revine ruajului cultural. Temelia acestui ruaj o deține școala primară. Dela felul de a fi al acestei temelii, depinde toată cultura unui neam. Pentru aceea s'a zis că: „Oglinda viitorului unei națiuni este învățătorul“.

Atâtea puteri ale noastre și ale neamului nostru cari în trecut înăbușite fiind, nu s-au putut afirma, astăzi fiind libere, nouă învățătorilor ne incumbă marea datorie de a face ca ele se țîșniască cât mai puternic și în cât mai multe ramificațiuni de viață ale lui, pentru a ridica acest neam cât mai curând la

aceea treaptă de cultură, pe care stau celelalte neamuri de-un sânge cu el.

Drumul de urmat este acela, care ni-l arată firea copilului: „Școala activă”.

Este mai bine de-o jumătate de veac, decând se frământă mereu această școală, dar nicicând n'a fost atât de viu discutată ca dela războiu incoace.

Multiplele situații, în cari popoarele au fost puse în învăl-mășagul cel mare de încăierări, au făcut ca ele să se afirme cât mai bine sub toate aspectele vieții lor. Dacă unele s-au distins ca forțe materiale tehnice, altele s'au remarcat ca forțe morale. Superioritatea unora și inferioritatea altora au dus la cercetarea cauzelor acestor stări. Înfluințându-se reciproc, au supus întreaga lor organizație de viață unui control minuțios, unui examen aprofundat.

Așa odată cu celelalte reforme sociale s-a produs și revoluția didactică, pentru a duce la o cât mai bună armonizare a vieții în noile cadre sociale. Se critică aspru școala intelectualistă și se cerea înlocuirea ei cu o școală corespunzătoare datelor ultime ale psihologiei copilului. Cum însă în orice revoluție, faza primă constructivă este chaotică, așa ea la început a dat naștere la o mulțime de confuzii, neorientări și șovăeli. Lucru firesc. Cugetarea pedagogică a cuiva este în strânsă legătură cu concepțiile lui despre viață. De aceea nu e mirare dacă în epoca, în care se cerea o muncă intensă, s'au ivit curente materialiste, cari cereau o școală a muncii utilitariste, pragmatiste, analoagă unor tipuri de școli americane. Acestea, sub titlul măririi puterii de producție a statului, cereau transformarea școlii în ateliere de muncă, în cari să se săvârșiască lucruri de utilitate practică imediată. Aderenții acestei școli practice utilitariste, găseau argumentul pentru ea, în faptul că Englezii și Americanii în Războiul cel mare, s-au arătat mai bine pregătiți pentru viață, intrucât ei au știut exploata mai bine situațiile date. Ei mai justificau această școală și prin Istoria culturală a omenirii, care a avut în desvoltarea ei faze, de cari trebuie să se țină seama în creșterea copiilor: Că oamenii primitivi s-au desvoltat treptat nu învățând din cărți, ci muncind cu mâinile.

Primului argument dat de Englezi și de Americani i se obiecționa, că noi Românii precum și alte popoare, cari trăiesc într'un alt mediu decât cel al Americanilor și au o altă structură sufletească, nu putem adopta în întregime sistemul lor de școală. Ș'apoi tot în Războiu au fost popoare, printre cari ne numărăm și noi Românii și încă la locul întâiu, cari au știut se infrunte cele mai aspre condiții și primejdii și au arătat un înalt spirit de sacrificiu, care n-a putut isvori decât dintr'un entusiasm nutrit de idealism. Poporul român e aplicat și spre idealism și

de aceasta trebuie să se țină seama, la întocmirea sistemului lui de școală.

Iar celui de al doilea argument i se ridică obiecțiunea, că, pedagogul adevărat nu caută numai în trecut, ci cercetează și fondul sufletesc al generației de azi, pentru a descoperi necesitățile societății actuale, în scopul înlesnirii evoluției, către care tinde. Organismul spiritual al unui popor, ca produs al evoluției lui istorice, se reflectă în generația lui tină, imprimându-i pecetile lui în individualitatea ei, și aceasta este o realitate, peste care nu se poate trece, cu vederea. El este atât de viu pronunțat, încât nerespectarea lui în pedagogie, ar fi păgubitoare întâiu și întâiu copiilor sortiți a trăi într'un prezent cu o viteză mult deosebită de aceea a vremurilor de primitivitate, apoi organismului însuși și pe urmă întregii umanități, care ar ajunge să se tot cocoteze ca broasca în puț, pentru a avea de unde cădea iarăși și astfel a începe același lucru la infinit.

(Va urmă)

Alexandru Duplea
învățător

O excursiune școlară.

BCU Cluj / Central University Library de V. Zdrenghea, inv.

În ziua de 3 Octombrie a. c. am făcut cu elevii cl. I—IV o excursiune școlară la „Cetatea Săsciorilor” în scopul încopierii Istoriei de un ce concret.

După zile ploioase și răcoroase în șir, după amiaza acestei zile a fost o adevărată zi de toamnă frumoasă. Soarele își trimitea razele sale, nu prea fierbinți asupra noastră și asupra ruinelor acestei cetăți. Copiii, numai răs și voie bună, cu trăistele cu pâine și poame, — drept merinde —, o luau cu pas repede către cetatea miraculoasă pentru ei, care se vedea chiar din ferestrele școlii noastre.

Drumul dela Sebeșel până la Săsciori — 1¼ Km — îl parcurgem într'un sfert bun de oră, apoi se începe urcușul. Într'altă jumătate de oră suntem sus lângă zidurile cetății. O ce admirabilă priveliște! Cetatea în creștetul dealului, înconjurată de jur împrejur de văi adânci, a trebuit să fie în vremuri vechi un scut puternic pentru cei ce se adăposteau în ea.

De lângă cetate se vede până departe: Săsciorii, Lazul, Lomanum, Cacova, Sebeșelul, Petreștii, Sebeșul, Lancrămul, lată d-lor colegi *Plasa Sebeșului*, o puteți intui aierea de lângă zidurile acestei cetăți; și vă sfătuiesc s'o faceți la timpul său, căci manual mai bun nu se va găsi nici când pentru Geografia acestei plase, decât însași cetatea și ochiul privitoru-

lui. Ba, chiar și județul se poate vedea în contururi generale, iar în A-Iulia, dacă am avea un binoclu, am putea desluși multe.

Excursiunea mea de astăzi n'are intențiunea să facă lecție de Geografie, ci de Istorie.

O, dacă zidurile căruntei cetăți ar putea vorbi, câte n'ar mai ști spune, dar așa . . . ne mulțumim cu deducții și probabilități.

Dar să urmărim firul lecțiunei!

După ce le-am atârșat curiositatea, atrăgându-le atențiunea asupra vechimii acestei cetăți — ziduri ruine, le-am pus întrebarea — celor din cl. II, căci cei din cl. III—IV. mai fuseseră aci, iar, cei din cl. I. nu mă înțelegeau — că n'ar voi să știe și ei câte ceva despre oamenii, cari au clădit aceste ziduri? Erau cu toții curioși și așteptau cu nerăbdare. Atunci am început a le spune următoarele :

„Vedeți copii! Demult, demult, cam de 2000 ani în Săsciori, Sebeșel, Laz, Loman, Cacova, Petrești, Sebeș și cât vedem cu ochii nu locuiau Români ca acum, ci un popor de-i ziceau *Dacii*. Ei erau oameni harnici căci lucrau uite pe șesul acela, ce-l vedeți voi de aici, pământul, iar pe dealurile acestea erau tot vii, erau mai multe ca acum; și mai țineau și vite multe, căci pe coala și coala pe deasupra viilor era pășune multă, iar coala prin zăvoiu, pe lângă râu, făceau mult fân, așa că aveau cu ce să le ție și peste iarnă.

Dar n'aveau case cum se cade, căci nu erau zidari, n'aveau pantofari, curelari, mășari, bărdași, aurari. argintari și alți meșteșugari. Atunci s'au socotit să ceară dela vecinii lor: *Romanii* etc . . .”

Povestirea urmează așa cum o găsim în cărțile de Istorie. Dela mine am mai adaogat următoarele.

„După ce au bătut Romanii pe Daci, Dacii, cari au mai rămas în Săsciori, Laz, Sebeșel etc. s'au înțeles să se răscoale într'o noapte asupra Romanilor. Aceștia însă și-au zidit o cetate, uități: cetatea asta a Săsciorilor, cu zidurile mai înalte de cum le vedeți acum și s'au gândit: „*Dacă* se răscoală Dacii, noi fugim în cetate, acolo punem santinele peste noapte, când dormim noi, iar pe ziduri punem bolovani de pietri, c'apoi când viu Dacii pe furis, santinelele îi văd, ne strigă și pe noi ș-apoi rostogolim bolovani de peatră pe ei”.

Așa a și fost: Dacii s'au răscolat într'o noapte și au venit și din părăul acela și de către Răul Sebeșului și din toate părțile. Santinelele au strigat: „Sus, Romani la ziduri.” Bieții Daci. nici unul n'a ajuns până'acii unde stăm noi” . . .

Interesant e că copiii, la coborire, mă întrebau de bolovani din vale, că nu cumva îs de atunci? . . .

Am continuat să le mai povestesc următoarele:

„Incetul cu incetul Dacii s'au împăcat cu Romanii. Soldații Romani coborau Dumineca din cetate și mergeau prin satele Dacilor: prin Săsciori, Laz, Sebeșel, etc. la joc. Acolo vedeau câte o văduvă s'au câte o fată și-și ziceau: „Uite văduva aceasta are casă și vite, vie și fânaț, hai s'o întreb n'ar voi să-mi fie nevastă? Și se'nțelegeau și se căsătoreau. Și mulți soldați făceau așa.

Dar să vedeți copii cum se'nțelegeau ei, căci Romanii vorbeau o limbă și femeile Dacilor altă limbă. Bărbații lor au zis: Voi trebuie să învățați limba noastră, că e mai frumoasă, iar femeile ziceau: Cum să nu bucuroș, dar noi nu putem zice vorbele chiar ca voi, dar încercăm.

Și-atunci Romanii ziceau:

farina	i	ar	femeile	ziceau:	făină
fenestra	„	„	„	„	fereastră
mensa	„	„	„	„	masă
manus	„	„	„	„	mână
taurus	„	„	„	„	taurul
bonus	„	„	„	„	bun
bona	„	„	„	„	bună

și alte multe vorbe.

Și așa copii, cu incetul din limba Romanilor s'a făcut altă limbă mestecată și cu a Dacilor, limba aceasta s'a numit *limba românească*, iar poporul, care vorbea această limbă s'a numit: *Poporul Românesc*, adică noi *Românii*.

Două puteri.

— Privește mamă dragă desenul și dacă tu zici, că este bine sigur dșrei îi va fi pe plac.

— Trandafiri adevărați școlărelul mamei, par'că azi i-am adus din grădină, răspuse tinăra femeie, mângăind blând șuvița de păr ce aluneca'n dreptul privirilor băețelului frumos, răzimat de fereastră.

— Nu mamică, spune-mi sincer, sunt bine de tot?

— Fără glumă Liuț drag. Vei vedea tu, că și tata va zice la fel.

Băețul o privi mulțumit cu ochi mari, căprii și plini de inteligență. Căută apoi o pioneză, fixă tabloul în salonul păpușilor Monei — sorioara lui. —

— Acum nu mai am nimic de învățat; toată seara mă voiu

juca cu Monica. Soldații pot rămâne în bucătărie, până veniți dela nunta lui Nenea Darie.

— Dar măicuță, tu mi-ai promis, că brodezi cu mătasă verde, haina cea de catifea a Zizichii, zise Monica, aruncând pisoiful obrasnic, care lăsase urme roșii, pe mânuța ei grasuță.

— Și ce-mi vei plăti pentru asta păpușica mamei?

— Te iubesc și te sărut mult, mult.

Abia va fi făcut mama, câteva împunsături când deodată se auziră bătăi în ușă.

Intră, ziseră toți trei veseli.

Un bărbat înalt cu fața ovală, frumoasă, luminată de doi ochi senini, cu privirea dulce, mângâietoare, apăru în prag.

— Tata, tata strigară fericiți copii, sărutându-l pe'ntrecute. Liu aduse repede splendidul tablou, iar Mona, Zizi și pisoiful somnoros, într'o clipă se așezară pe genunchii tinărului bărbat. El își mângâia duios fețița.

— Nu mă săruta așa, că prea mă strângi. mă doare și Zizica plânge.

— Iartă-mă micuță păpușică. . .

Femeea îi privia cu dragoste și numai când ei s'au liniștit, zise blând :

— Victore dragă, nu mai este mult până la plecare. Copiii rămân cu Costică.

— Nu, nu mamă, noi vrem pe Marin. El știe cânta din fluer.

— Bine, atunci veți rămâne cu amândoi, dar promiteți, că veți fi cuminiți?

— Da, da, strigară veseli copiii și trecură în odăița lor.

Peste câteva clipe cei doi soți erau gata de plecare la nunta căpitanului Darie, unde erau invitați ca nași. Ea? Înaltă cu obraz fin, ochi verzi, buze frumoase pe care flu'ura un zâmbet plin de tristeță mută și duioșie. Blândă, liniștită, de-o elegantă ce-o caracteriza.

El? Tipul reprezentativ al militarului voinic, având în față acel accent cari îți inspiră încredere și simpatie. Erau în fața oglinzii. Se priviră o clipă, apoi par'că ndemnați de acelaș gând ea-i înfășoră gâtul cu amândouă brațele în timp ce el îi săruta număr fruntea ochii, obrații catifelati.

— Spune Vichi, spune-mi, cum voiu putea mulțumi lui Christ. că mi te-a dat atât de bun și drag?

— O, tu ești cu mult mai bună Lia dulce, și nu știu dacă simți tu în întregime dragostea-mi nemărginită, răspunse el, strângând duios la piept, capul ei drăguț și trist.

Ieșiră cu sufletele 'nfășorate de fericirea pe care mulți mor fără s'o cunoască. Perdeaua nopții cuprindea în întuneric orașul. Intr'o clădire frumoasă din mijlocul pieței s'auziau sunete dulci

de muzică, iar ferestrele viu luminate, vestiau că'n casă-i sărbătoare. O trăsură elegantă se oprește în fața porții. Dna și Dl Colonel Avianu, se coboară, spunând soldatului ora, la care să întoarcă. Urcară grăbit scările, ce duceau în salonul, unde mirii și invitații așteptau pe nunul mare. La intrarea lor toți strigară „Trăiască nașii! ! Să vedea că erau așteptați și c'au întârziat binișor. Mirele și frumușica mireasă, făcură prezentările celor necunoscuți, apoi la sfatul părintelui Botez plecară la biserică. Aci sașează fiecare unde-i plăcea mai mult, afară de mirii din fața altarului, având de-o parte și alta pe Dna și Dnu Avianu. Rugăciunile bătrânului părinte se ridicau ca o tămâie spre cer și glasuri multe se impleteau răspunzându-i și formând un singur dor: mărirea Celui Preaputernic. Deodata se făcu tăcere. . din mulțime se desprinde o voce, ce se modela pe game nespuse de dulci, care plângea. . tremura. . suspină așa de trist, în cât toți cei de față își întoarseră fața spre cel ce cânta.

Femeile'ntrebau curioase, iar bărbații cuprinși de admirație spuneau „Sandu Bodea, un prieten a lui Darie, sosit acum pentru nuntă“. Singură Dna Avianu rămase nemișcată. Dar dac'ar fi privit-o cineva'n timpul cât a cântat străinul, nu i-ar fi fost greu, să observe, obrazul, ce împaliza din ce în ce, buzele strânse și albe ca varul. . Ochii'ncrunțiți. Părea stăpânită de o durere nemarginită de chinuitoare și par'că era gata să leșine. De odată' nchise ochii. Simți că nu mai are tăria de-a privi fruntea de apostol a bătrânului părinte și c'o mișcare nevoită își întoarse capul spre cântăreț.

Tresări, își mușcă buzele, voind a'năbuși clocotirea sufletului, cauzată de vederea și cântecul acestui om. Își plecă trist ochii spre covor și în câteva clipe își retrăi viața ngând, cu bucuriile-i scurte și dureri fără șir. Se vedea copila zburdalnică la casa părintească, urmează apoi anii plini de farmec a vieții școlărești, când cunoscuse omul acesta din față, pe care mai târziu l-a îndrăgit, cu toată aprinderea și avântul sufletului ei trist.

Dorise să facă din el și numai din el, tovarășul zilelor ei pustii. Își amintea acum fericirea pe care ani întregi o visase, țesutul fantastic al planurilor de viitor, rugăciunile gândurilor, care luaseră o formă însuflețită, căci toate erau și ale lui. Viața întreaga i-se mărginea la această dragoste — izvorul puternic al tuturor bucuriilor și durerilor. — Și dacă după atâția ani nu-și mai amintea toate clipele dulci și frumoase, privirea aceea blândă și plină de iubire o chinuia acum cu tărie. Emoția amintirii primului răs drag îi încheșta inima, iar ființa dragă la care renunțase numai prin abnegație o atrăgea c'o putere de neînvins. Pentru un moment uită totul și ar fi voit c'o dragoste nebună să se arunce în brațele celui mai drag om, să-i sărute până și fruntea aceea albă, care trebuia să fie numai a ei. Dar deodată se opri, firul amintirii frumoase s'a rupt, ochii i-se tulburară, fața i-se roși.

(Va urma)